אמאל איז געווען

פון ליבע זיסער

אמאל איז געווען צוויי און א דריטער, וואו צוויי איז געגאנגען איז ער געווען זיין היטער.

האט זיך צוויי פלוצלינג אינמיטען פארגלוסט פאהרען אויף א שליטען. זאגט דער דריטער צו צוויי :

— ווי ווערסטו פאהרען, אז עס איז נישטא קיין שניי ?

הויבט צוויי אן צו לאכען : — א, איך וועל שוין שניי מאכען.

האט צוויי דינעם זאלץ צעמאלען, און באשאטען בערג און טאלען. און א פערדעלע, וואס לויפט זעהר שנעל האט ער געקויפט, און מיט זיין אייגענער האנט, עס אין א שליטען איינגעשפאנט און — בארג ארויף און טאל אראפ גענומען זיך טראגען — האפ — האפ !

וויל דער דריטער איהם כאפען — ער האט מורא צוויי וועט זיך צוקלאפען. ער וויל איהם זאגען, ער זאל זיך ניט אזוי יאגען. ניט געטראכט, כאפט ער געשווינד, זעצט זיך רייטען אויף א ווינט, נעהמט ער פליהען און איין אטעם און אטא־טא, שוין ער האט איהם...

אבער צוויי פאהרט אזוי שנעל. און דער ווינט איז ווייס ווי מעל, ווינט פארוועהט אלע סמנים, שמייסט דער זאלץ איהם גלייך אין פנים, און דריטער האט זיין וועג פארלארען און איז אין ווינטער לאנד פארפאהרען.

קוקט ארום זיך אום דער דריטער, און אויפ'ן הארצען ווערט איהם ביטער : —וואס איז דאס גאר פאר א נייס ? אלץ ארום איז זילבער ווייס : ווייס דער הימעל, ווייס די ערד, ווייס די מענשען, ווייס די פערד, ווייסע שניי מענער מיט שטעקלאך, ווייסע שליטען, ווייסע גלעקלאך, ווייסע הינט מיט ווייסע עקלאך, הייזער אונטער ווייסע דעכער, ווייס אפילו קוימען לעכער.

און איבער אלעם טאנצט א טאנץ א ווייסער זונען שטראהלען גלאנץ.

ווערט דער דריטער ווייס ווי זיי. פרעגט : האט איהר געזעהן דא צוויי ?

ענטפערט איהם ווייסע שטימע :

—כ'האב געזעהן איהם דא און דארט. דאכט זיך, אז אז אהער ער פאהרט.

ערשט עס טראגט זיך א קליין שליטען, עמיצער זיצט ברייט אינמיטען. מיט'ן בייטש ער פרייליך שמייסט, און ארום איז אלצדינג ווייס. זילבער פרעלאך גלעקלאך קלינגען און ארום איהם ווינטען זינגען.

קוקט זיך איין אין איהם דער דריטער :

— איז דאס יא ער, איז ניט ער ? יא, ס'איז צוויי ! —

און אין שליטען האט צוויי אריינגעכאפט דעם דריטען : — זע, דו דארפסט מיך מעהר ניט היטען. ס'איז א ווייסע גרטע וועלט. און געזונט איז שניי און קעלט.

ווער קען עס?

נומער 83. גלגולים.

אין 3 מאל (ענדערט יעדעס מאל איין אות און עס זאל זיך באקומען יעדעס מאל אן אנדער אידיש ווארט) מאכט פון ווינט — קעלט.

נומער 84. אותיות אויפגאבע
(פון מ. נאבעלמאן)

אין 9 קעסטעלאך (3 אויף (3) שטעלט אויס די אותיות : א, ב, ב, ט, ט, י, ל, ל, ת, אזוי אז —

אין דער ערשטער שורה פון רעכטס אויף לינקס און פון אויבען אראפ. זאל זיך באקומען עפעס וואס איז ניט יונג.

אין דער צ־טער — וואס איהר האט ניט פיינט.

אין דער 3־טער — א ווינטער חודש.

אנגעפירט פון ליבע זיסער

בערל כל בו'ניק

פון מ. פאגעל

ת. א פאליסמאן
(פארזעצונג)

איינמאל אין א ווינטער פארנאכט איז בערל געווען אין דרויסען. עני, דער שכנה'ס מיידעל האט איהם גערופען ער זאל קומען זיך שפיעלען מיט איהר קליין שוועסטערל. זי האט א נייעם קליינעם שליטעלע. און כאטש בערל האט געוואוסט אז מען דארף זיין העפלאך און איידעל (אזוי האט איהם די מאמע געלערענט), האט ער זיך פונדעסטוועגען אפגעקעהרט ברוגז פון איהר. ניין, מיט אזא קליין מיידעלע וועט ער זיך ניט שפיעלען. עס איז גאר קיין "פאן" ניט. טאמער ווארפסטו זי אריין אין שניי, נעהמט זי באלד וויינען. כאפסטו צו דעם שליטעלע און דו נעהמסט שטארק לויפען, וועט זי דיר ניט נאכלויפען און ארויסרייסען דעם שליטעל. ניין, זי וועט בלייבען שטעהן אויפ'ן ארט און וועט וויינען. און באלד וועט זיך עני ארײנמישען און אנהויבען שרייען, אז זי וועט דערצעהלען דער מאמען. דארפסטו נאך צוריקגעהן און איהר אפגעבען דאס שליטעלע און זי נאך אפשר איבערבעטען אויך.

ער וועט בעסער זוכען איינגלאך און מיט זיי זיך שפיעלען און ער וועט זיין א פאליסמאן.

אנטקעגען האט ער דערזעהן סעמין און בענין און זיך גוט ארומקוקענדיג צו קיין אטאמאביל געהט ניט, האט ער גענומען אריבערגעהן די גאס.

סעמי און בעני זיינען געווען עלטער פון איהם. בעני האט היינט געקראגען א פאר גליטשערס, האט ער זיי אנגעטאן און איז ארויס אין דרויסען זיך לערנען גליטשען. געהט ער ארום דעם גאנצען נאכמיטאג אין זיי און האלט זיך אן אן די ווענט און פאלט אלעמאל. ווען עמיצער גיט א קוק אויף איהם. ער וויל באווייזען, אז ער קען שוין זיך גליטשען, לאזט ער זיך אפ פון וואנט און ער פאלט. לויפט א אינגעל פארביי און גיט א געשריי, דערשרעקט ער זיך און פאלט. פאהרט פארביי אן אטאמאביל און גיט א טרומייטער, דערשרעקט ער זיך און פאלט ווידער.

ווען סעמי איז צוגעלאפען צו בענין, איז בעני אומגעפאלען. האט סעמי איהם געגעבען אן עצה, ער זאל איהם געבען די גליטשערס — ער קען זיך שוין גליטשען. און ניט געווארט וואס בעני וועט איהם ענטפערען, האט ער שוין גענומען איהם אפבינדען די שיך מיט די גליטשערס. האט בעני גענומען שרייען, אז ער וועט די פיס אפפרירען. ער וועט קארנק ווערען און ער וועט שטארבען. איז זיין מאמע ארויס און האט סעמין אוועקגעטריבען און בענין אריינגענומען אין הויז.

ווען בערל איז אריבער די גאס האט ער געטראפען שוין סעמין אליין, שטעהן ווי אן אפגעשמיסענער.

— קום סעמי, לאמיר זיך שפילען. איך וועל זיין א פאליסמאן און דו...

— קאם אן ! איך וועל זיין א גנב.

בערל האט איהם געפיהרט צו זיך אין הויף אריין, פון שטעלעכעל האט ער ארויסגעשלעפט זיין שליטעלע, א צובראכענעם שטול און א ברעט — דאס וועלען זיין אטאמאבילס. אויפ'ן היטעל און זיינע הענטשקעס האט ער אנגעלייגט שניי, עס זאל אויסזעהן ווייס. ווי א פאליסמאן. און ער האט זיך אוועקגעשטעלט אין מיט'ן הויף און מאכט מיט די הענט אהין און אהער. דאס ווייזט ער די אטאמאבילס זיי זאלען געהן און שטעהן.

סעמי איז דאס דער גנב. און סעמי כאפט זיך ארויס פון שטעלעכעל און כאפט אלעמאל עפעס צו פון הויף און שלעפט עס אריין אין שטעלעכעל. ווען ער האט שוין אלץ צוגענומען, האט ער זיך שטיל צוגעשארט צו בערלען און איהם אראפגעשארט דעם שניי פון היטעל. דא הערט בערל אויף צו מאכען מיט די הענט און געהט זוכען דעם גנב. סעמי איז באהאלטען אין שטעלעכעל, און בערל געהט אריין מיט א געשריי : "הא דו גנב ! אט האב איך דיר געכאפט !"

אין שטעלעכעל איז אבער פינסטער און ער זעהט איהם ניט. טאפט ער מיט די הענט, און ווען ער דערהערט סעמין אין ווינקעל ביי די קוילען, דערשרעקט ער זיך, און אז סעמי הויבט נאך אן צו שרייען :

— "אר־אר ו ו! אט וועל איך באלד שיסען". — מאכט בערל א גוואלד : — "מאמע ! מא, מא !" — און פארגעהט זיך מיט א גרויסען קוויטש.

בערלס מאמע לויפט ארויס ניט טויט ניט לעבעדיג : — "וואס איז ? וואס איז געשעהן ?"

בערל צאפעלט זיך, קען קיין ווארט ניט ארויסרעדען, קוויטשעט, טוליעט זיך, צו דער מאמען און צייגט אויפ'ן שטעלעכעל.

די מאמע כאפט אים אויף די הענט קוקט אריין אהין און זעהט גארניט. דערהערט אין ווינקעל ריהרט זיך עפעס. שלעפט זי באלד ארויס סעמין פאר'ן קאלנער : — "הא, וואס טוסטו דא ? וואס האסטו געטאן בערלען ? זאג !"

בערל וויל עפעס זאגען, וויינט ער און קען גאר ניט ארויסרעדען. סעמי פרואווט דערצעהלען : — "מיר האבען זיך געשפיעלט. איך האב איהם גארניט געטאן. ער א פאליסמאן, געדארפט מיך כאפען..."

בערלס מאמע גיט איהם א שטויס אוועק פון זיך. סעמי צוויינט זיך אויך, ווייזט צוויי פויסטען בערלען : — 'רה, סיסי ! מעהר מיט דיר זיך ניט שפילען.' און אנטלויפט.

ווען די מאמע איז מיט בערלען אריין אין הויז, האט ער נאך אלץ געוויינט. כאטש שוין שטילער. און די מאמע האט פון איהם גארנישט געקענט ארויסקריגען.

נאר פון דעמאלט אן וויל ער שוין מעהר קיין פאליסמאן ניט זיין.

(ענדע)

ענטפערס

נומער 81. אותיות אויפגאבע.

מ	א	נ
א	ל	ע
נ	ע	ץ

געטראפען האבען :

מיני פושקאוו, דבורה לעווין, רבקה ברינסקי (אנסאנוויל, אנט.)

נומער 82. א קונץ.

זאגט אז איהר האט עס שוין אין האנט. און זאל עמיצער אויפהויבען דאס טעלערל, זעהן צו עס איז דארט דא דער סענט. ווען יענער הויבט אויף דאס טעלערל, נעהמט איהר דעם סענט. אזוי האט איהר דעם סענט ארויסגענומען און דאס טעלערל ניט אנגעריהרט.

מוקיונים, קמצן וחכם

מאת צבי פארסאן

מעשה בשני מוקיונים שהראו את חריצותם בשוק, אחד זרקן ואחד חטפן.

זרקן זורק כלים וחפצים שונים : סכינים, קערות, צפרים, בקבוקי יין וכסאות. צפים הדברים באויר ונופלים אל ידי חטפן.

איש לא יראה מאין באו הדברים לידי זרקן ואנה נעלמו מידי חטפן. אך כלם רואים את הכלים יוצאים מידי זה ונופלים לידי זה.

וההמון מסביבם גדול, כי היום "יריד" פעירה. ועל הארץ מטפחת ארומה. והמסתכלים משליכים לתוכה פרוטות ואף גם מטבעות כסף.

גמרו המוקיונים את משחקם ושניהם נגשו אל המטפחת, אשר עליה הכסף, להרימה מן הארץ. ויאחזו בה בשתי קצותיה וימשכוה זה לעברו וזה לעברו.

כנראה לא האמינו המוקיונים איש ברעהו, וכל אחד חפץ לשמור על הכסף. התחילו רבים זה בזה.

אמר זרקן : הכסף הוא שלי, כי אמנותי גדולה משלך — לולא אני לא היה לך מה לחטוף. ואני בורא דברים מאין.

וחטפן טוען :

— הכסף שלי, כי לולא נעלמו הדברים מידי, היו האנשים עומדים על ערמתך ומגלים את הסוד. אני מעלים את הכול מעיני אנשים.

נגש אליהם הקמצן מבין החמון ויאמר :

— אתה, זרקן, למה לך הכסף? אם אתה בורא דברים מאין, הלא תוכל להמציא לך כסף כמה שתחפוץ. ואתה, חטפן, למה לך הכסף, הרי בין כך ובין כך יעלם מידך. מוטב שתתנו לי את הכסף, שעולה לי בעמל רב להשיגו, ואני אשמר עליו לבל יאבד.

אמר החכם מבין ההמון :

— ואתה, קמצן, למה לך הכסף, שהרי לא עמלת עליו, וגם לא תהנה ממנו. מוטב שנתן את הכסף לרעבים ויכלכלו את נפשם.

העני והעשיר

מאת משה בירנבוים
(ת"ת ברונזוויק)

היה ילד ושמו דוד, והוא היה בן עני. ואליעזר איש עשיר ולו ילד ושמו חיים. חיים היה ילד רע, ודוד ילד טוב.

שניהם למדו בבית ספר, אשר שם נתנו כסף ומתנות לילדים חכמים. ודוד היה חכם וחיים הטפש, אבל חשב את עצמו לחכם כי היה עשיר.

כאשר היתה בחינה, דוד עבר וחיים לא עבר, ולדוד נתנו דולר ולחיים לא נתנו מאומה.

כל הילדים אהבו את דוד ואת חיים לא אהבו ולא שחקו אתו. וחיים חפץ שהילדים ישחקו אתו. אז קנה ממתקים ונתן לילדים, אך הם לא חפצו.

הלך חיים אל דוד ואמר לו : אני חפץ להיות חבר טוב לך. דוד אמר: "כן". והם היו חברים טובים. ובכל פעם חיים נתן לדוד ממתקים. וחיים לא היה עוד טפש, כי דוד למד אותו. והם חברים טובים עד הזמן הזה.

ווען די אידישע עלטערן וואלטען געוואוסט

(טליכע ווערטער וועגען די צילען פון דער אידישער דערציאונג)

פון דר. יצחק שפירא

ווען איהר וועט פרעגען א אידישען פאטער אדער מוטער, פארוואס זיי שיקען זייער קינדער אין דער פאבליק־סקול אדער אין דער האי־סקול, וועט איהר געוועהנליך באקומען דעם פאלגענדען זעהר ריכטיגען ענטפער :

אונזער קינד מוז באזוכען די פאבליק־סקול, ווייל ווי אנדערש וואלט עס באקומען די אלע נויטיגע קענטעניסען און קוואליפיקאציעס, אהן וועלכע עס קען זיך היינט־צו־טאג קיין שום מענש ניט באגעהען ? — פאר אלעמען איז קלאהר, אז דאס קינד באזוכט די פאבליק־סקול פאר זיין אייגענער טובה וועגען, ווייל די פאבליק־סקול גיט איהם עפעס. וואס עס מוז בפירוש האבען, און אהן וועלכען דאס קינד וואלט אויסגעוואקסען א האלבער מענש; אהן וועלכען עס וואלט זיך אין לעבען קיין עצה ניט געקענט געבען.

גאנץ אנדערש קלינגט דער ענטפער, ווען עס געהט וועגען אידישער דערציאונג. אפילו די־ייניגע אידישע עלטערן, וואס שיקען זייערע קינדער אין שולע, האלטען ניט די דאזיגע דערציאונג פאר קיין זאך פון פראקטישער נוצליכקייט פאר'ן קינד.

זיי נעמען פאר די קינדער א לערער, אדער זיי שיקען זיי אין א אידישער שול ניט דערפאר, ווייל דאס קינד מוז עס האבען, נאר ווייל זיי, די עלטערן, ווילט זיך אזוי צוליעב דעם אדער יענעם געפיהל, צוליעב דעם אדער יענעם סענטימענט. שיקען א טייל עלטערן די קינדער אין א אידישער שול, ווייל זיי ווילען, אז די קינדער זייערע זאלען קענען קדיש, אדער עברי, אדער אזוי א ביסעל אידישקייט.

אמת, דאס איז טאקע היבשלער שוואר, און פאר'ן קינד וואלט — אזוי גלויבען די עלטערן אליין — פיעל בעסער געווען, ווען ס'וואלט זיך אין דער פרייער צייט געקענט שפילען פונקט ווי די גוי'אישע קינדער — אבער וואס טוט מען ניט פאר אידישקייט !

אנדערע אידישע עלטערן זענען נאך גרעסערע אכזרים. זייענדיג אנהענגער אדער פון דער אידישער שפראך, אדער פון העברייאיש, אדער פון ביידע שפראכען צוזאמען; זייענדיג אנהענגער פון פארטייען און באוועגונגען און וועלענדיג, אז די דאזיגע אידעאלען זייערע זאלען ניט פאר'יתומ'ט ווערען, זענען זיי ,,מקריב" פאר דער אידישער דערציאונג ניט בלויז זייער צייט און געלט, נאר שיער־שיער ניט זייערע אייגענע קינדער.

אט דאס איז די באציאונג פון די אידישע עלטערן צום פראבלעם פון דער אידישער דערציאונג. און מערקווירדיג : אויך דאס מאדערנע אידישע שול־וועזען האט אין זיין זעבצעהן ביז אכטצעהן־יעהריגע פראפאגאנדע־ארבייט ניט באוויזען איבערצואנדערשען די דאזיגע פאלשע און שעדליכע באציאונג פון דער אידישער עפענטליכקייט צום אידישען דערציאונגס פראבלעם.

ביים גרעסטען דרך־ארץ, וואס מיר זאלען ניט האבען פאר עלטערן און שול־טוער, וועלכע זענען זיך מוסר־נפש פאר דער אידישער דערציאונג פון אונזער יוגענט, איז אבער פאר אונז קלאהר, אז די דאזיגע באציאונג זייערע קריוודעט ניט בלויז דעם עצם־געדאנק פון אונזער דערציאונגס־פראבלעם. נאר אז זי איז אויך הויפטזעבליך שולדיג אינ'ם טרויעריגען מצב־אין וועלכען דאס אידישע דערציאונגס־וועזען געפינט זיך ביז'ן היינטיגען טאג.

ווי אזוי ? — אט פארוואס : מיר זאגען, אז די ביז־איצטיגע פראפאגאנדע־ארבייט, וועלכע קומט מיט די באקאנטע לאזונגען וועגען רחמנות אויף אידישקייט, רחמנות אויף אידיש און העברייאיש, רחמנות אויף דער אידישער קולטור און אויף דער ,,גאלדענער קייט" — אט די פראפאגאנדע איז לכתחילה פאראורטיילט צו ווירקען בלויז אויף א באשרענקטען קרייז פון אידישע עלטערן.

ווייל די צאהל פון אידישע עלטערן, וואס זארגען זיך אקטיוו פאר'ן גורל פון אונזערע שפראכען און פאר דער אידישער קולטור בכלל, איז אין בעסטען פאל א זעהר באשיידענע.

און ווירקליך : די דערפאהרונגען פון כמעט צוויי צעהנדליג יאהר באווייזען, אז ניט געקוקט אויף אלע אנשטרענגונגען פון איבערגעגעבענע שול־טוער איז דאס אידישע שול־וועזען א חוץ א פאר געצעהלטע אויסנאהמען, אפילו אין די גרעסטע אידישע שטעדט ניט געווען בכוח עפעס ממשות'דיגעס אויפצוטאן. כמעט אין אלע פאלען האנדעלט עס זיך וועגען קליינע שולעכלאך מיט עטליכע צעהנדליג קינדער, וועמענ'ס עלטערן רעקרוטירען זיך על־פי־רוב פון יענעם דינעם שיכט אידען, וועלכע זענען אליין די באוואוסטזיניגע טרעגער פון די נאציאנאל־סאציאלע געדאנקען און באוועגונגען אינ'ם אידישען לעבען.

די גרויסע אידישע עלטערן־מאסען אבער, די פשוט'ע אידישע עלטערן, וואס זארגען זיך בעיקר בלויז פאר דעם פראקטישען וואויל פון זייערע קינדער. זיי אלע זאגט דאס אידישע שול־וועזען גארניט. אויף וויפיעל זיי האבען נאך אן אינטערעס פאר קדיש, דאווענען און ,,אביסעל אידישקייט", נעהמען זיי עס, אומזיסט אדער האלב־אומזיסט, אין די פארשידענע תלמוד־תורות.

פיעל־פיעל וויכטיגער איז אבער דאס פאלגענדע : אונזער ביז־איצטיגע פראפאגאנדע פאר'ן אידישען שול־וועזען איז געווען בלויז פאראורטיילט צו געפינען טויבע אויערען ביי די ברייטע אידישע עלטערן־מאסען. נאר די האט אויך דערציהלעטין ניט ארויסגעשטעלט די נאך זיין מיינונג, עיקר'דינסטע אויפגאבע פונ'ם אידישען שול־וועזען לגבי די רעאלע, פראקטישע נויטען פונ'ם אידישען קינד און פון דער אידישער ווירקליכקייט.

מיט אנדערע ווערטער הייסט דאס : אונזער ביז־איצטיגע פראפאגאנדע פאר'ן מאדערנעם אידישען שול־וועזען האט ניט דערזעהן איינעם פון די עיקר־דינסטע מאמענטען אין אונזערע דערציאונגס־אויפגאבען — דערצו אבער איז עס גראד דער יעניגער מאמענט, וועלכער איז איינציג און אליין מסוגל צו פארבינדען אונזערע שולען אויך מיט די ברייטע אידישע עלטערן־מאסען, דאס הייסט מיט יענע עלטערן, וואס זארגען זיך פאר גאר־ניט מעהר איידער פאר דעם פראקטישען גליק פון זייערע קינדער.

וואס־זשע איז דאס אזעלכעס, וואס דאס מאדערנע אידישע שול־וועזען גיט אדער באדארף צו געבען, דעם אידישען קינד ? און וואס באשטעהט זיין גרויסער פראקטישער נוצען, אז אפילו פשוט'ע אידישע עלטערן וואלטען צוליעב דעם — ווען זיי וואלטען עס נאר געוואוסט — זיך מאסענוויז אנגעקלאמערט אן דער אידישער שול ווי אן א מיטעל, וואס איז אומבאדינגט נויטיג פאר'ן וואויל פון זייערע אייגענע קינדער ?

* * *

יעדער וועט מודה זיין, אז די אויפגאבע פון יעדער דערציאונג איז צוצוגרייטען דאס קינד צום לעבען. די דערציאונג דארף באוואפענען דאס קינד מיט די נויטיגע פיזישע, אינטעלעקטועלע און מאראלישע כלי־זין פאר זיין קומענדיגען עקזיסטענץ־קאמף.

פון דאנען קומט ארויס א שלוס, וועלכער איז אומגעהויער וויכטיג ספעציעל לגבי די דערציאונגס־פראבלעמען פונ'ם אידישען קינד. דער דאזיגער שלוס ברענגט אונז צו דעם צווינגענדיגען, אגב, אויך פון זיך אליין פארשטענדליכען געדאנק, אז די דערציאונג פון א באשטימטער יוגענט מוז שטעהן אין הסכם מיט די באזונדערע לעבענס־באדינגונגען, שוועריגקייטען און מניעות, מיט וועלכע די דאזיגע יוגענט וועט זיך מוזען באגעגענען אין לעבען. אויב אין א לאנד געפינען זיך עטליכע באפעלקערונגס־גרופען, און איינע פון די דאזיגע גרופען איז, צוליעב געוויסע סבות, געשטעלט אין שווערערע און קאמפליצירטערע עקאנאמישע און פאליטישע באדינגונגען, דאן באדארף זיך אן אמת'ע דערציאונג מיט דעם דאזיגען פאקט רעכענען : די קינדער פון דער דאזיגער פאלקס־גרופע מוזען ספעציעל צוגעגרייט ווערען צו די ספעציעלע באדינגונגען און שוועריגקייטען, פון וועלכע זיי וועלען האבען צו ליידען.

ווי זשע האלט עס אין אט דעם פרט — אינ'ם פרט פון דערציאונג אין הסכם מיט די קומענדיגע לעבענס־באדינגונגען — מיט אונזער אידישער יוגענט ?

אונזערע קינדער באזוכען די אלגעמיינע שולען פונ'ם לאנד און זיי באקומען דיזעלבע דערציאונג ווי די קינדער פון דער ניט־אידישער באפעלקערונג. זענען אבער אויך די לעבענס־באדינגונגען, מניעות און שוועריגקייטען, אויף וועלכע עס וועלען זיך אנשטויסען אונזערע קינדער, דיזעלבע וואס פאר זייערע ניט־אידישע חברים ? וועלען אויך אונזערע משה'לעך און שלמה'לעך. אפילו ווען זיי הייסען שוין דא סעמים און בעניס, געפינען אין לעבען די גליכע מעגליכקייטען מיט די דזשאנס און די דזשימס ?

וועלען אונזערע קינדער פונקט אזוי ווי די אנדערע געפינען אפענע טירען צו די פיעלע טויזענטער ארבייטס־פלעצער ביי דער פאסט, ביי די אייזענבאהנען, אין דער אדמיניסטראציע פון לאנד, אין די שולען, אין די בענק, און צו די אומגעצעהלטע אנדערע צווייגען פון דער פריוואטער און מלוכ'שער ווירטשאפט ?

וואו איז א אידישער פאטער אדער מוטער — מעגען זיי אפילו זיין אינגאנצען אסימילירט — וועלכע ווייסען ניט צו גוט, אז זייערע קינדער וועלען זיך מוזען זיך ראנגלען מיט ספעציעלע שוועריגקייטען און מניעות ?

וואו זענען די אידישע עלטערן, ביי וועלכע עס ווערט ניט אויסגעדארט דערמיט ביים געדאנק וועגען די צוקונפט פון זייערע קינדער — וועגען די עקזיסטענץ פון זיין אידישען קינד ?

זאגען מיר דערפאר : די פאבליק־סקול דערציאונג איז אפשר גענוג פאר'ן ניט־אידישען קינד: זי איז אבער בשום אופן ניט גענוג אלס א צוגרייטונג פאר'ן עקזיסטענץ־קאמף פון דער אידישער יוגענט.

דאס אידישע קינד מוז, ניט צוליעב לוקסוס און צוליעב באריהמטע'י, נאר פשוט צוליעב זיינע הארבע לעבענס־נויטען האבען מעהר דערציאונג איידער זיין ניט־אידישער חבר.

דאס אידישע קינד שטעהט, צי עס וויל, צי עס וויל ניט, פאר דער ווירקליכקייט צו מוזען פארדינען זיין עקזיסטענץ אויף אן עקאנאמיש איינגעענגטען שטח, אין קאמפליצירטע און אומזיכערע באראפען; עס שטעהט פאר באזונדערס שווערע מאטעריעלע און מאראלישע קאמפען; פאר הארבע נאציאנאלע און סאציאלע פראבלעמען. וואס ריהרען דירעקט אן א יעדערנס פערזענליכע עקזיסטענץ.

אט דאס איז די ווירקליכקייט, צו וועלכער עס געהען אונזערע קינדער — און צו אט דער ווירקליכקייט מוזען זיי שוין באצייטענס צוגעגרייט ווערען.

אין וואס־זשע בעדארף די דאזיגע צוגרייטונג באשטעהן ? וואו און ווי אזוי קען אט דער צוגאב פון ספעציעלער אידישער דערציאונג געגעבען ווערען ?

דעריבער אין אונזער קומענדיגען ארטיקעל.

ווייסט איר?

1. אז ווען איר שיקט געלט אהיים דורך דער קענעדיען נעשיאנאל עקספרעס.

CANADIAN NATIONAL EXPRESS

איז אייער געלט גאראנטירט פון קאנאדער נאציאנאלער אייזענבאהן. דאס אייגענטום פון דער קאנאדער רעגיערונג ?

2. אז דאס געלט ווערט אויסגעצאלט אין דאלארען, אדער אין דער וואליוטע פון דעם לאנד, געבראכט דירעקט אין הויז ?

3. אז א רעסיט אונטערגעשריבען פון דער פערזאן צו וועמען דאס געלט איז געשיקט אין דער אלטער [illegible] טעלט צו באווייזען אז דאס געלט איז אויסגעצאלט צו דעם ריכטיגען פערזאן.

פאר יעדער וויטערדיקער אינפארמאציע, זייט איר געבעטען צו שרייבען צו :

W. H. BRYCE, Manager
Money Order Dept.
Canadian National Express
355 McGill Street, Montreal

דער אמת וועגען ברען

מיט אזוי פיעל מיינונגען וועגען ברען, איז גוט צו וויסען די פאקטען. דא האט איהר די רעזולטאטען פון לאבאראטאריע עקספערימענטען מיט ברען:

ברען איז א גוטער קוואל פון וויטאמין בי. דיזע וויטאמין העלפט געבען די געדערים דעם ריכטיגען טאן און זיי האלטען רעגעלמעסיג.

ברען שאפט אויך „קרעפטיגקייט" וואס העלפט די געדערים צו זיין טעטיג. די „קרעפטיגקייט" אין ברען איז זעהר ענהליך צו דער „קרעפטיגקייט" וואס איהר קריגט אין לעטוס און אנדערע בלעטערדיגע גרינסען.

דיזע „קרעפטיגקייט" נעהמט אריין פייכטקייט—ווי א ווייכע ספאנדזש—און רייניגט אויס די געדערים אויף א מילדען אופן. ברען גיט אויך דעם קערפער די נויטיגע אייזען פאר די בלוט.

אן אנגענעהמער, זיכערער ברען סיריעל איז קעללאגג'ס אלל־ברען. מיליאנען מענשען האבען עס געברויכט מיט צופרידענשטעלענדע רעזולטאטען אין משך פון צעהן יאהר.

צוויי עסלעפעל טעגליך פון דיזען מחיה'דיגען פארטיג־צום־עסען סיריעל זיינען געוועהנליך גענוג צו פארמיידען און באזייטיגען סיי צייטווייליגע און סיי צוריק־קעהרענדע פארשטאפונג. אויב איהר לײדט פון געדערים אומארדנונגען וואס ווערט ניט באזייטיגט אויף דיזען אופן, זאלט איהר זעהן אייער דאקטאר.

קעללאגג'ס אלל־ברען האט א וואונדערבארען זיסען מאנדעל־טעם. האט הנאה פון דעם מיט מילך אדער קריעם, אדער געברויכט עס אין געקעכצען. ווערט פארקויפט ביי גראסערס. געמאכט פון קעללאגג אין לאנדאן, אנטעריא. קעללאגג'ס אלל־ברען איז אבסאלוט כשר אונטער דער השגחה פון אגודת הרבנים פון טאראנטא.

עס העלפט איך צו האלטען זיך אין גוטען צושטאנד